

Udskiftningen og udflytning i Tuse

Landsbyens fællesskab havde naturligvis sine fordele. Man hjalp hinanden med mange ting. Man delte sorg og glæde med hinanden. Konerne kun, og støtte hinanden i deres problemer, og en Jeppe kunne få de skub, der fik ham i gang med arbejdet. Men ulemperne var større.

Udskiftningen gik ret langsomt, men i 1787 kom en forordning, de sagde, at hvis blot en lodsejer i byen ønskede udskiftning, så skulle alle tage del i denne. I Tuse var det Ole Dyrhund, selvejer og kromand, der gik i spidsen. I 1781 havde han fået skøde på Tuse Lundegård, men i 1784 ønsker han at få sin jord i Tuse Enghave udskiftet. Han afstår sin jord og sin del af et areal, man kaldte for Tyre - og ornejorden, som lå i Møllevangen, Skovvungen og Bjergvungen. Til gengæld får han et areal af samme størrelse østligt i sognet. Fire upartiske og landkyndige mænd forestår opmålingen. De var i øvrigt fra Granløse. Bønderne var forsamlede, fik oplæst resultatet af opmålingen og erklærede sig tilfredse hermed, ligesom jordejerens repræsentant accepterede forslaget. For Dyrhunds vedkommende gjorde han krav på fiskeretten i to fiskeparker, som han for egen regning havde ladet grave i Skovvungen og Bjergvungen. Han ville også have ret til at tage ler, sand, grus til eget forbrug, som de øvrige landmænd kunne i de etablerede grave. Selv skulle han hegne og sætte led om sin jord og holde det ved lige. Underskriften på dette finder dog ikke sted før d. 10. maj 1787. Resten af bønderne ønskede forsat at drive jorden i fællig.

Først i 1797-98 udskiftedes den ørige byjord. Efter at landmåleren har udparcelleret al jorden. er bønderne forsamlede på Løvenborg d. 14. oktober 1798 for at få deres udskiftede lodder tildelt. Alle skulle tildeles såvel et stykke ager samt et stykke eng. De bønder, der fik lodder længst væk fra byen og som fik jord, der ikke var gødet, skulle i de næste 2 år have hjælp af de andre fra deres

beholdning. Ligeledes skulle der tages hensyn til en rimelig fordeling af høet mellem bønderne.

Men så er vi nået til problemet: hvem skal flytte ud af byen til de åbne marker, suset og ensomheden? Baronnen erkendte, at udflytningen måtte ske over flere år, da i alt 22 gårde skulle udflyttes, hvilket overlodes til bymændene selv at vælge på hvilke tider disse skulle opføres.

Bymændene bestemte, at lodderne 3,4,5,6,7,19,25,26 og 27 skulle udflyttes først. Året efter bestemte ejeren, at 8 gårde skulle udflyttes og opbygges på de nye lodder. Det blev 2,9,14,15,16,23 og 24, og i året 1801 de resterende fem gårde på lodderne 10,13,17,18 og 22. Også dette accepterer bymændene og ved deres hænders underskrift bekræfter det. Så følge alle deres navne: Efter Løvenskiold selv Jens Pedersen, Peder Pedersen Trolle, Thorkild Nielsen, Niels Hansen, Niels Sørensen, Niels Nielsen Mårsø, Lars Christensen, Eilert Hansen, Jørgen Pedersen, Niels Pedersen, unge Niels Nielsen, Hans Larsen, Lars Rasmussens kone i mandens svaghed, Jens Larsen, Ole Mortensen, Ludvig Rasmussen, gamle Niels Larsen, Hans Larsen, Jens Rasmussens enke, Anders Rasmussen, Christian Jørgensen, Anders Mortensen. Herefter bestemte baronnen, at lod nr. 20 formedelst gårdens beliggenhed tilfaldt Jens Rasmussens enke, nr. 11 ugen Niels Larsen, nr. 12 gamle Niels Nielsen. Derefter blev der kastet lod mellem de øvrige, hvis lodder fremgår af kortet.

Den 25. oktober var det husmændenes tur til at komme til Løvenborg for at få tildelt lodder. Hidtil havde husmændene stort set været jordløse, men med ret til græsning for en ko eller et par får i de fælles græsarealer. Derfor er der nogen, der mener, at husmændene efter udskiftningen blev ringere stillet. Det er næppe tilfældet, for nu fik de allerfleste et jordstykke, ganske vist ofte i ydermarkerne, men det var stadig nødvendigt for dem at supplere den indtægt jorden gav dem med anden indkomst. De skulle betale 6 rdl. for lodden om året, og hvis der opførtes et hus på lodden

betalte man 4 rdl. for et 8 fags hus. Aftjener fæsteren, når ejeren med et halvt års varsel tilsiger ham, da skal hver ugedags arbejde om vinteren vurderes til 1 mark og om sommeren 1 mark og 4 sk. Ingen husmand skal kunne forlanges i mere end to dage om ugen. Der bliver 23 lodde at fordele. De får både ager og eng. Da numrene var fordelte, skulle brugeren af lod nr. 23 først vælge englod, så nr. 22 osv. Smeden skal have jord ved sit hus. Jens Sørensen, som har afstået sin gård, må vælge den huslod han ønsker og vælger nr. 18. Resten måtte der trækkes lod om. Formålet med disse husmandslodder var dog helt klart, at man her ville sikre sig arbejdskraft både til herregård og bondegård, når fæstebøndernes hoveri blev afløst af anden betaling for brug af jorden, men med dette gik der mange år, før det var forbi eller at bønderne blev selvejere.